

ЗВІТ

про роботу Державного архіву Харківської області у 2011 році

1. Основні організаційні заходи

Діяльність державного архіву області упродовж 2011 року була спрямована та здійснювалася на виконання завдань, передбачених Планом розвитку архівної справи в області на 2011 рік, Планом заходів Держархіву Харківської області щодо здійснення контролю за наявністю, станом і рухом документів НАФ та таких, що підлягають включенню до нього, на 2009-2019 роки, та відповідно до указів Президента України, постанов, розпоряджень та доручень Кабінету Міністрів України, розпоряджень та доручень обласної державної адміністрації, наказів та доручень Держкомітету архівів України (Державної архівної служби України), директора держархіву області.

1.1.3 метою всебічного вивчення фактичного стану забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду України (далі – НАФ) у структурних підрозділах обласної державної адміністрації, вироблення конкретних пропозицій та вжиття дієвих заходів щодо покращення умов зберігання документів НАФ, було підготовлено проект розпорядження голови обласної державної адміністрації «Про проведення огляду стану забезпечення збереженості документів у структурних підрозділах обласної державної адміністрації» (відповідне розпорядження видано від 13 липня 2011 р. № 392).

На виконання даного розпорядження видано відповідний наказ директора держархіву області, згідно з яким утворено робочу групу з фахівців держархіву області, розроблено План з підготовки та проведення огляду (затверджений заступником голови-керівником апарату обласної державної адміністрації 18 липня 2011 року), який вчасно доведено до відома його учасників.

Відповідно до розробленого плану огляд проведено у 2 етапи: I-й – анкетування його учасників (20 структурних підрозділів обласної державної адміністрації), II-й – визначення переможців огляду шляхом здійснення перевірки умов зберігання документів на місцях у структурних підрозділах обласної державної адміністрації, які за результатами I туру огляду визнано найкращими.

За результатами огляду, який тривав з 25 липня по 15 листопада 2011 р., визначено його переможців та підготовлено доповідну записку на ім'я голови обласної державної адміністрації з конкретними пропозиціями щодо вжиття дієвих заходів із покращення умов зберігання документів НАФ.

З метою підвищення впливу на ефективність роботи структурних підрозділів обласної державної адміністрації у вирішенні питань щодо забезпечення гарантованого зберігання архівних документів, дану доповідну записку направлено учасникам огляду – структурним підрозділам обласної

державної адміністрації для вивчення, вжиття конкретних заходів з усунення виявлених недоліків та інформування держархіву області.

За результатами селекторної наради від 3 червня 2011 р. з питання про роботу архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення щодо забезпечення збереженості документів НАФ та рівень їх матеріально-технічного забезпечення, організованої за участю обласної державної адміністрації та Державного архіву Харківської області, підготовлено проект відповідного доручення голови обласної державної адміністрації (доручення видано 10.06.2011 № 01-16/4401). На його виконання держархівом області було розроблено проект рішення Харківської обласної ради «Про затвердження Програми забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду України в місцевих державних архівних установах Харківської області на 2011-2015 роки». На жаль, відсутність коштів в обласному бюджеті на фінансування заходів, передбачених програмою, унеможливила розгляд програми на сесії Харківської обласної ради. За висновками бюджетної комісії обласної ради проект рішення повернуто безподальшого розгляду.

Крім того, дорученням передбачалося головам районних державних адміністрацій:

- взяти під особистий контроль діяльність архівних відділів з питань забезпечення збереженості документів, переданих на зберігання до архівних відділів;

- організувати роботу щодо приведення стану приміщень для зберігання архівних документів у відповідність до вимог Положення про умови зберігання архівних документів, затвердженого наказом Державного комітету архівів України від 15.01.2003 № 6, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.02.2003 за № 89/7410;

- розробити програму розвитку у районі архівної справи, якою передбачити заходи щодо забезпечення збереженості архівних документів та зміцнення матеріально-технічної бази архівних відділів.

Упродовж звітнього року, на виконання вищезазначеного доручення, місцевими державними архівними установами області здійснено низку важливих та першочергових заходів.

Зокрема, архівні відділи Дергачівської, Зміївської та Чугуївської районних державних адміністрацій переведено до інших, більш пристосованих приміщень з більшою площею. В них вже завершено капітальний ремонт, відремонтовано опалювальну систему, проведено заміну вікон, придбано нові меблі.

В районах та містах Харківської області прийнято 26 довгострокових регіональних програм розвитку архівної справи.

Майже половина архівних відділів одержали додаткові приміщення, активізувалася робота з підвищення рівня пожежної безпеки та охорони приміщень архівних відділів, тощо.

9 вересня 2011 р. у Малій залі Будинку рад відбулася нарада з питання «Про хід виконання доручення голови обласної державної адміністрації за

підсумками проведення селекторної наради від 3 червня 2011 року з питання «Про роботу архівних відділів районних державних адміністрацій та міст обласного значення щодо забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду України та рівень матеріально-технічного забезпечення». За її результатами підготовлено проект відповідного доручення голови обласної державної адміністрації (доручення видано 27 вересня 2011 р. № 01-16/7260).

1.2. На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1152 «Про проведення щорічного Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець» у квітні 2011 р. у держархіві області проведено I тур конкурсу в номінації «Кращий спеціаліст». У ньому взяли участь 3 спеціаліста держархіву області. Переможець I туру конкурсу, головний спеціаліст відділу обліку та довідкового апарату Скрипникова Наталія Вадимівна, була рекомендований для участі у II турі, за результатами якого увійшла до десятки кращих спеціалістів області.

На виконання наказів Держкомархіву України та Укрдержархіву від 20.08.2010 № 127 «Про участь державних архівних установ України у відзначенні Дня партизанської слави», від 29.09.2010 № 143 «Про участь державних архівних установ у відзначенні 66-ї річниці визволення України від фашистських загарбників», від 16.11.2010 № 190 «Про участь державних архівів у відзначенні 70-річчя початку Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.», від 11.04.2011 № 44 «Про участь державних архівів у заходах з увічненням пам'яті про події Великої Вітчизняної війни та її учасників на 2011-2015 роки та з підготовки та відзначення 66-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років»; від 02.06.2011 № 60 «Про внесення змін до наказу Держкомархіву від 11 квітня 2011 р. № 44 «Про участь державних архівів у заходах з увічненням пам'яті про події Великої Вітчизняної війни та її учасників на 2011-2015 роки та з підготовки та відзначення 66-ї річниці Перемоги у Великій вітчизняній війні 1941-1945 років», від 30.06.2011 № 79 «Про участь державних архівів у заходах з відзначення у 2011 році Дня партизанської слави та 70-ї річниці партизанського руху в Україні у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років», від 01.08.2011 № 19 «Про вшанування пам'яті жертв Голокосту», доручення Укрдержархіву від 29.06.2011 № 176/06 «Щодо виконання розпорядження Президента України від 21 червня 2011 р. № 204/2011-рп «Про додаткові заходи з пошуку, дослідження і впорядкування місць поховання жертв війни, політичних репресій та інших трагедій Українського народу» тривали роботи з виявлення документів воєнної тематики та складання їх переліків.

Підготовлено 35 переліків документів, виявлених у фондах Державного архіву Харківської області, про події перших місяців війни, евакуацію населення, масовий розстріл єврейського населення, відбудовчі роботи на звільненій території, поховання часів Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та інформаційні листи до них, які направлені Управлінню освіти департаменту з гуманітарних питань Харківської міської ради,

Головному управлінню освіти та науки Харківської обласної державної адміністрації, Відділу освіти Харківської міської ради, 9 районним відділам освіти м. Харків та 14 архівним відділам райдержадміністрацій Харківської області.

Підготовлено цифрові копії архівних документів, виявлених у держархіві області, за темою: «Харківщина у роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років», які направлено до Головного управління освіти та науки Харківської обласної державної адміністрації.

Цифрові копії документів про початок Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. на території Харківщини, масовий розстріл єврейського населення в Бабиному Яру, про внесок працівників тилу в Перемогу та переліки до них у квітні та липні 2011 р. направлені до Держкомархіву України з метою поповнення експозиції виставки Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років «Війна. Документ. Пам'ять».

24 червня 2010 р. у читальному залі держархіву області відбулася читацька конференція на тему: «Харківщина за часів Великої Вітчизняної війни», присвячена 70-річчю початку Великої Вітчизняної війни. В ній взяли участь наукові редактори редакційно-видавничих груп «Книга Пам'яті України. Харківська область» та «Реабілітовані історією», представники громадських організацій, Харківського історичного музею, фахівці держархіву області, викладачі та студенти ВНЗів Харкова. У рамках роботи конференції працювала виставка архівних документів з даної тематики.

З метою ознайомлення громадськості з подіями періоду Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років на Харківщині, співробітниками держархіву області підготовлені та направлені до редакцій місцевих газет 8 статей, з яких опубліковано 6.

Підготовлено 5 виставок архівних документів:

- Харківщина: перші місяці війни (до 70-річчя від початку Великої Вітчизняної війни);
- Народні визволителі (до Дня партизанської слави);
- 23 Серпня – день визволення міста Харків (за друкованими та періодичними виданнями);
- Шлях до Великої Перемоги (до відзначення 67-ї річниці визволення України від фашистських загарбників);
- Злочини нацистського режиму на Харківщині.

З експозиціями виставок ознайомилися студенти ВНЗівм. Харків, працівники держархіву області та дослідники, які працюють в його читальних залах. Для них прочитано доповіді про визволення міста від німецько-фашистських загарбників та наслідки тимчасової німецько-фашистської окупації Харкова у 1941-1943 рр.

Крім того, на власному веб-сайті держархіву області поточного року розміщено 2 on-line виставки з воєнної тематики: «Крізь вогняні роки» (до 66-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.) та «Народні визволителі (до Дня партизанської слави)».

29 листопада 2011 р. начальник відділу інформації та використання документів держархіву області М. І. Ельксніт та провідний спеціаліст цього ж відділу Ю. А. Кожедуб взяли участь у науково-практичній конференції, присвяченій 70-річчю трагедії у Дробицькому Яру, яка проходила на базі Харківської державної академії культури. Її організаторами виступили Харківський обласний комітет «Дробицький Яр», Управління внутрішньої політики та зв'язків із громадськістю та Головне управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації.

На виконання наказу Держкомархіву України від 18.11.2009 р. № 196 «Про участь державних архівних установ у відзначенні в Україні 1025-річчя хрещення Київської Русі» тривали роботи з виявлення та вивчення документів з релігійної тематики.

Співробітниками держархіву області підготовлено 3 статті, 2 з них розміщені на шпальтах місцевих періодичних видань, 1 – на сторінках власного науково-інформаційного вісника «Харківський архівіст», 2011 р.

25 листопада 2011 р. у приміщенні держархіву області відбулася читацька конференція на тему: «З історії християнства Слобожанщини». У її роботі взяли участь науковці, працівники бібліотек, музейних установ, редакції монастирської газети «Покровський вісник», редакційно-видавничої групи з підготовки Харківського тому серії «Реабілітовані історією», вчителі історії шкіл району Харківської області та співробітники держархіву області.

Під час проведення конференції діяла виставка друкованих видань «З історії християнства Слобожанщини».

Після завершення читацької конференції її учасники, за сприянням директора Харківського приватного музею міської садиби Андрія Парамонова, відвідали Миколаївську церкву смт Вільшани, побудовану у 1753 р., Михайлівську церкву смт Пересічне, побудовану у 1820 р., та історичний музей у смт Пересічне.

На виконання наказів Держкомархіву України від 02.06.2008 № 108 «Про участь державних архівних установ у відзначенні 90-річчя подій Української революції 1917-1921 років та вшанування пам'яті її учасників», від 28.04.2009 № 70 «З оголошення рішення колегії Держкомархіву України від 23.04.2009 р. «Про хід виконання держархівами Указу Президента України від 23 січня 2009 р. № 37/2009 «Про розсекречення, оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні» тривали роботи з виявлення, вивчення та оприлюднення документів з вищезазначеної тематики.

Зокрема, було підготовлено та відкрито виставки архівних документів: «Репресоване духовенство» (до Дня Пам'яті жертв політичних репресій) та «Документи свідчать: Голодомор 1932-1933 рр. на Харківщині», що експонувалися у читальному залі держархіву області (останню розміщено і в режимі он-лайн на власному веб-сайті держархіву області).

На місцевому телеканалі ОТБ/Р1 пройшов сюжет про Голодомор 1932-1933 рр. на Харківщині за документами держархіву області.

На шпальтах місцевої газети «Харьковские известия» від 1 вересня

2011 р. № 103 опубліковано статтю начальника відділу інформації та використання документів Т.В. Чернявської «Земельный вопрос 150 лет назад» (з нагоди 150-річчя відміни кріпацтва).

На виконання доручення Держкомархіву України від 30.08.2009 р. № 03-1703 «Щодо забезпечення реалізації Указу Президента України від 7 серпня 2009 р. № 602 «Про внесення змін до Указу Президента України від 23 серпня 2004 року № 987», від 26.08.2011 р. № 1993/04 «На виконання Указу Президента України від 23 серпня 2004 року № 987 «Про День Державного Прапора України», від 23.06.2001 р. № 1664/06 «Щодо відповідних заходів та виконання Плану заходів з підготовки та проведення у 2011 році Європейського тижня місцевої демократії», наказів Держкомархіву України від 21.12.2009 р. № 219 «Про участь державних архівів у відзначенні річниці подвигу Героїв Крут», від 18.11.2011 р. № 194 «Про участь державних архівних установ у відзначенні 15-ї річниці Конституції України», від 19.11.2010 р. № 195 «Про участь державних архівів у відзначенні 20-ї річниці незалежності України», наказу Державної архівної служби України від 06.10.2011 р. № 69 «Про участь державних архівів у відзначенні на державному рівні 60-річчя Української Ради Миру» підготовлені відповідні виставки архівних документів за матеріалами ЦДАВО України, ЦДКФФА України ім. Пшеничного, ДНАБ м. Київ, Інституту історії України НАН України, Національного музею історії України, Державного архіву Харківської області, а саме:

- 22 січня – День Соборності України;
- 29 січня – День вшанування пам'яті юнаків, які героїчно загинули у бою під Крутами;
- Конституція – основний закон України;
- Дню Державного Прапора України та 20-ї річниці незалежності України – присвячується;
- До Дня Європейського тижня місцевої демократії;
- До Дня відзначення 60-річчя Української Ради Миру;
- До 20-ї річниці Всеукраїнського референдуму проголошення незалежності України.

Укрдержархіву надані цифрові копії архівних матеріалів, виявлених в держархіві області, стосовно подій 24 серпня 1991 року, що висвітлюють реакцію українського суспільства на прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України.

На виконання наказу Держкомітету архівів України від 07.06.2011 № 63 «Про доступ до публічної інформації», Плану заходів щодо запровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації», затвердженого головою обласної державної адміністрації від 15.04.2011 р., розпоряджень голови обласної державної адміністрації від 25.07.2011 № 411 «Про затвердження Графіка передачі публічної інформації структурними підрозділами Харківської обласної державної адміністрації до управління забезпечення доступу до публічної інформації Харківської обласної державної адміністрації», від 28.07.2011 № 422 «Про затвердження порядку складання, подання та розгляду запитів на інформацію, розпорядником якої є Харківська обласна державна

адміністрація» та інших нормативних актів з цього питання, держархівом області проведена низка заходів, а саме:

1. Наказом директора держархіву області від 26.04.2011 № 29 визначено осіб, відповідальних за організацію доступу до публічної інформації.

2. Запити на публічну інформацію приймаються за формою, розробленою Головним юридичним управлінням обласної державної адміністрації та рекомендованою для застосування структурними підрозділами обласної державної адміністрації, у тому разі і держархівом області (її зразок розміщено на власному веб-сайті держархіву області).

3. На власному веб-сайті держархіву області відкрито рубрику «Доступ до публічної інформації», в якій оприлюднено форму для подання письмового запиту, звіт про надходження запитів на публічну інформацію, нормативно-правову базу, надано роз'яснення щодо виконання архівними підрозділами області Закону України «Про доступ до публічної інформації». Крім того, на веб-сайті оприлюднено інформацію, передбачену ст. 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації»; таку ж інформацію передано до Управління забезпечення доступу до публічної інформації обласної державної адміністрації з метою оприлюднення на сайті обласної державної адміністрації (триває постійна робота з передачі інформації, що утворюється).

На виконання розпорядження голови обласної державної адміністрації від 10 листопада 2011 р. № 646 «Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення виконання Закону України «Про захист персональних даних» наказом директора держархіву області від 05.12.2011 № 97 призначено осіб, відповідальних за організацію роботи, пов'язаної із захистом персональних даних при їх обробці в Державному архіві Харківської області, проведена робота з визначення переліку процесів оброблення персональних даних у держархіві області, переліку баз персональних даних; заповнені заяви на реєстрацію баз персональних даних, які надіслано до Державної служби України з питань захисту персональних даних. Крім того, проведена відповідна робота серед працівників держархіву області: ними надано згоду на обробку їх персональних даних, а ті, хто працює з такими даними, попереджені про їх нерозголошення.

1.3. Упродовж звітнього року держархівом області підготовлено доповідну записку на ім'я голови обласної державної адміністрації з питання про результати огляду стану забезпечення збереженості документів у структурних підрозділах обласної державної адміністрації.

Щомісяця, починаючи з вересня поточного року, заступнику голови-керівнику апарату обласної державної адміністрації В.В. Хомі надавалися інформації про проведену архівними відділами районних державних адміністрацій та міст обласного значення роботу з питань забезпечення збереженості документів НАФ та рівень їх матеріально-технічного забезпечення.

1.4. Упродовж звітнього періоду проведено 20 апаратних нарад при директорів архіву, на яких розглянуто 84 загальних питання щодо діяльності держархіву області. Серед них: про підсумки роботи держархіву області у 2010 році та планування роботи на 2011 рік; про стан виконання планів структурних підрозділів держархіву області; про результати перевірки держархіву області Харківською обласною державною адміністрацією; про роботу експертно-перевірної комісії держархіву області, про стан роботи з кадрами, про заходи щодо запобігання проявам корупції, організацію навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, про стан роботи із зверненнями громадян, виставкову діяльність, техніку безпеки на робочих місцях, про загальні правила поведінки державного службовця, про застосування у роботі нових штамів та знищення старих, організацію роботи на виконання Законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», тощо.

Поточного року проведено 6 планових засідань колегії держархіву області, на яких розглянуто усі передбачені річним планом роботи питання, та 1 позапланове засідання на виконання доручення голови обласної державної адміністрації від 07 лютого 2011 р. № 01-16/850 за підсумками селекторної наради від 4 лютого 2011 р. з питання «Про підсумки роботи із зверненнями громадян у 2010 році» (було передбачено в термін до 21 лютого 2011 р. розглянути зазначене питання на засіданнях колегій структурних підрозділів обласної державної адміністрації).

Серед планових питань розглянуті наступні:

1. Про рішення колегії Державної архівної служби України «Про підсумки роботи державних архівних установ України у 2010 році та пріоритети на 2011 рік».

2.

Про підсумки роботи Державного архіву Харківської області та архівних установ області за 2010 рік і завдання на 2011 рік.

3. Про стан роботи щодо контролю за виконанням документів у держархіві області.

4. Про роботу Архівного відділу Харківської міської ради у 2010 році та основні завдання на 2011 рік.

5. Про стан роботи зі зверненнями громадян у Державному архіві Харківської області.

6. Про виконання плану роботи експертно-перевірної комісії Державного архіву Харківської області за 2010 рік та завдання на 2011 рік.

7. Про стан роботи щодо контролю за виконанням рішень колегії держархіву області у 2010 році.

8. Про результати перевірок діяльності архівних відділів районних державних адміністрацій, міських рад області та трудових архівів.

9. Про стан роботи зі зверненнями громадян в архівних відділах районних державних адміністрацій та міських рад області (двічі на рік).

10. Про стан роботи із зверненнями громадян у Державному архіві Харківської області.

11. Про надання послуг Державним архівом Харківської області (двічі на рік).

12. Про стан роботи щодо оновлення інформації на сайті Державного архіву Харківської області.

13. Про стан охорони праці у Держархіві Харківської області (двічі на рік).

14. Про стан організації діловодства та збереженості документів НАФ в архівному підрозділі Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації, що перебуває у зоні комплектування Державного архіву Харківської області.

15. Про стан роботи зі зняття грифів обмеженого доступу до документів, створених за радянських часів (двічі на рік).

16. Про проведення відділом формування НАФ та діловодства перевіряння стану організації діловодства та збереженості документів НАФ в установах, що перебувають у зоні комплектування Державного архіву Харківської області.

17. Про стан інформаційного обслуговування користувачів у читальних залах Державного архіву Харківської області

18. Про стан виконання антикорупційного законодавства у Державному архіві Харківської області (двічі на рік).

19. Про стан виконання дисципліни, організації роботи з кадровим резервом, підготовку і проведення підвищення кваліфікації у Державному архіві Харківської області (двічі на рік).

20. Про стан роботи щодо забезпечення збереженості архівних документів у Державному архіві Харківської області.

21. Про стан функціонування системи управління якістю у Державному архіві Харківської області.

22. Про стан виконання регіональної програми «Перевіряння наявності документів Національного архівного фонду...» підприємствами, установами та організаціями – юридичними особами, що є джерелами формування Національного архівного фонду, які передають документи до Державного архіву Харківської області.

23. Про стан роботи Архівного відділу Дергачівської районної державної адміністрації щодо забезпечення збереженості документів НАФ, надійної охорони приміщень та протипожежної безпеки.

24. Про стан роботи Архівного відділу Чугуївської районної державної адміністрації щодо забезпечення збереженості документів НАФ, надійної охорони приміщень та протипожежної безпеки.

25. Про роботу щодо забезпечення збереженості документів НАФ в Архівному відділі Богодухівської районної державної адміністрації та архівних підрозділах установ, підприємств та організацій району, що включені до списків №№ 1 та 2.

27. Про заходи щодо забезпечення дотримання правил пожежної безпеки у Державному архіві Харківської області.

28. Про стан роботи зі ЗМІ у Державному архіві Харківської області.

29. Про роботу Науково-

методичної ради Державного архіву Харківської області за 9 місяців 2011 року.

За звітний період проведено 6 засідань науково-методичної ради держархіву області (НМР), з яких 2 – розширених та 2 – позапланові. На засіданнях НМР схвалено 11 тематичних переліків документів, підготовлених для експонування на виставках у читальних залах та на сайті держархіву області, макет видання «Ревизская сказка населения слободы Белка Ахтырского уезда. 1850 год: публикация документа» (підготовлений спільно з Харківським приватним музеєм міської садиби), макет науково-інформаційного вісника «Харківський архівіст» за 2011 рік; 4 статті, підготовлені для публікації у науково-практичному журналі «Архіви України» («Тематика сучасних досліджень за архівними документами, що зберігає Держархів Харківської області: аналіз, тенденції, портрет користувача» та «Читацька конференція як результат дослідницької роботи користувачів документами Національного архівного фонду України» Л.М. Юдіної, к.і.н., заступника директора держархіву області; «Фонди особового походження учасників Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. у Державному архіві Харківської області» О.С. Коптевої, головного спеціаліста відділу організації та координації архівної справи, та «Документи до біографії видатного українського архівіста М.В. Гливенка у фондах Державного архіву Харківської області» О.В. Сафоновой, провідного методиста відділу організації та координації архівної справи.

Також розглянуто та схвалено статтю головного спеціаліста відділу організації та координації архівної справи Л.А. Панасенко «З історії латиської діаспори у Харкові (за матеріалами Державного архіву Харківської області)», яку рекомендовано для розміщення в одному із фахових видань. Статтю буде надруковано у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, що відбулася 12-13 жовтня поточного року в рамках ювілейного заходу, присвяченого 125-річчю від дня заснування Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка, на якій головний спеціаліст виступила з доповіддю.

Протягом звітного періоду НМР розглянуто і схвалено 4 методичні розробки: методичні рекомендації «Інформаційний пошук за предметно-тематичними каталогами та картотеками Державного архіву Харківської області, що знаходяться в приміщенні архіву по пр. Московському, 7 (частина II)» (укладач – головний спеціаліст відділу обліку та довідкового апарату А.М. Кондратьєв), інструкцію «Науково-технічне упорядкування документів особового походження, які надійшли на постійне зберігання до Державного архіву Харківської області» (укладач – начальник відділу формування НАФ та діловодства Л.О. Михасенко), Методичні рекомендації щодо наведення та оформлення довідок про трудовий стаж та заробітну плату за запитом громадян України (укладач – начальник відділу інформації та використання документів М.І. Ельксніт), «Запитальник комплексної перевірки діяльності архівних відділів райдержадміністрацій та архівних відділів міськрад міст обласного значення Харківської області» (укладачі – начальник відділу організації та координації архівної справи О.С. Гнезділо та заступник начальника відділу Н.Б. Мирошніченко).

Крім того, розглянуто та схвалено макет довідника «Архівні відділи райдержадміністрацій та міськрад Харківської області», питання про висування наукових робіт на щорічний конкурс щодо присудження премії імені Василя Веретеннікова. В результаті аргументованого обговорення вирішено рекомендувати для участі у вищезазначеному конкурсі в номінації «Археографія, архівна евристика» видання «Історичні автографи. З фондів Державного архіву Харківської області. Вип.2» (Х.: ХПММС, 2010. – 268 с.).

За результатами конкурсу авторський колектив держархіву області (О.С. Гнезділо, Л.А. Панасенко, О.С. Коптева, О.В. Сафонова) відзначений відомчою відзнакою «Подяка Державної архівної служби» за підготовку вищезазначеного видання (наказ Укрдержархіву від 09.11.2011 № 91).

1.5. Упродовж 2011 р. підготовлено 314 наказів, із яких з основної діяльності – 101, з особового складу – 86, про надання відпусток – 83, про відрядження – 44.

1.6. На виконання річного плану перевірянь роботи архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення здійснено 3 комплексні, 4 тематичні та 5 контрольних перевірянь роботи архівних відділів. Крім того, на виконання Графіку вивчення роботи структурних підрозділів обласної державної адміністрації, апаратів районних державних адміністрацій та перевірок виконання виконавчими органами міських рад міст обласного значення делегованих повноважень органів виконавчої влади, затвердженого головою Харківської обласної державної адміністрації від 02.03.2011 № 01-28/1532, здійснено 29 перевірянь роботи архівних відділів, з яких 24 – архівних відділів районних державних адміністрацій та 5 – архівних відділів міських рад міст обласного значення.

1.7. 22 березня 2011 р. працівники держархіву області взяли участь у семінарі, організованому керівництвом районної ради та районної державної адміністрації Красноградського району Харківської області для представників органів місцевого самоврядування та комунальних підприємств м. Красноград та району, який пройшов на базі Красноградської районної ради. На семінарі обговорювалися питання щодо особливостей складання номенклатур справ та формування описів справ, основних вимог щодо забезпечення належного зберігання архівних документів.

23 та 24 березня 2011 р. у держархіві області відбувся семінар із підвищення кваліфікації для працівників архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад Харківської області за темою: «Організація роботи архівних відділів райдержадміністрацій та міськрад Харківської області по формуванню Національного архівного фонду, обліку та каталогізації документів, роботи експертних комісій».

7 квітня 2011 р. проведено виїзний семінар для працівників ділових служб, архівних підрозділів та експертних служб підприємств, установ та організацій Зміївського району Харківської області.

Того ж дня проведено нараду з працівниками діловодних служб, архівних підрозділів та експертних комісій підприємств, установ та організацій з питань забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду.

З 11 по 19 квітня 2011 р. та з 10 по 18 жовтня 2011 р. проведено семінари з підвищення кваліфікації працівників діловодних, архівних та експертних служб підприємств, установ та організацій.

18-19 жовтня 2011 р. проведено семінар із підвищення кваліфікації для працівників місцевих архівних установ області за темою: «Організація роботи архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад Харківської області». Серед питань, що розглядалися на семінарі, такі:

- про засади запобігання і протидії корупції;
- ведення облікових документів;
- методичні рекомендації щодо складання номенклатури, описів справ, актів про вилучення для знищення документів, не внесених до НАФ;
- про стан складання щоквартальної звітної документації за 2011 рік та стан виконавської дисципліни;
- планування роботи місцевих архівних установ на 2012 рік;
- методичні рекомендації по фондуванню, веденню облікових документів;
- рекомендації по веденню діловодства в архівних установах області;
- про роботу експертних комісій архівних відділів районних державних адміністрацій, міських рад області та експертно-перевірної комісії Державного архіву Харківської області.

Взято участь у селекторних нарадах обласної державної адміністрації з наступних питань:

- про роботу архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення щодо забезпечення збереження документів Національного архівного фонду та рівень їх матеріально-технічного забезпечення (від 3 червня 2011 р.);

- про хід виконання доручення голови обласної державної адміністрації за підсумками проведення селекторної наради від 3 червня 2011 року з питання «Про роботу архівних відділів районних державних адміністрацій та міст обласного значення щодо забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду України та рівень матеріально-технічного забезпечення» (9 вересня 2011 р.);

- про роботу Харківської обласної та районних державних адміністрацій щодо забезпечення доступу до публічної інформації (9 вересня 2011 р.);

- про підсумки вивчення діяльності апаратів райдержадміністрацій щодо стилю та методів роботи у 2011 році (25 листопада 2011 р.).

22 червня 2011 р. на базі Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України відбувся Круглий стіл на тему: «Державна служба України в історичному аспекті», присвячений Дню державної служби, у якому взяла участь заступник директора держархіву області Л. М. Юдіна з доповіддю:

«Становлення та еволюція розвитку державної служби в Державному архіві Харківської області».

1 липня 2011 р. під головуванням заступника голови-керівника апарату Харківської обласної державної адміністрації В.В. Хомиу Малій залі Будинку рад відбувся семінар-нарада за участю керівників архівних відділів районних державних адміністрацій області, директора держархіву області Л.М.Момот, його заступника Л.М. Юдіної, заступника начальника відділу організації та координації архівної справи Н.Б. Мирошніченко та начальника відділу з питань запобігання та протидії корупції апарату обласної державної адміністрації В. В. Мухара.

На нараді розглядалися нагальні питання щодо роботи архівних установ області, серед яких: про стан справ та проблеми, що виникають у діяльності місцевих архівних установ області, їх матеріально-технічне забезпечення; про розробку «Програми забезпечення збереженості документів Національного архівного фонду в місцевих державних архівних установах на 2011-2015 роки», застосування норм Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», що набув чинності 1 липня 2011 р.

23 серпня 2011 р. заступник директора держархіву області Л. М. Юдіна взяла участь в урочистому засіданні з нагоди 20-ти річчя незалежності України за участю Президента України В. Ф. Януковича у складі Харківської делегації (м. Київ, Національний палац «Україна»).

13 жовтня 2011 р. головний спеціаліст відділу організації та координації архівної справи держархіву області Л.А. Панасенко, у рамках ювілейного заходу, присвяченого 125-річчю від дня заснування Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка, взяла участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Від ХІХ до ХХІ ст.: трансформація бібліотек у контексті розвитку суспільства», де виступила з доповіддю «Зісторіїлатиськоїдіаспори у Харкові (за матеріалами Державного архіву Харківської області)».

30 листопада 2011 р. начальник відділу організації та координації архівної справи держархіву області О.С. Гнезділо взяла участь у презентації книги директора Харківського приватного музею міської садиби А. Ф. Парамонова: «Историко-статистическое описание с. Староверовка Константиноградского уезда Полтавской губернии» і розповіла присутнім про документи з історії с. Старовірівка, які зберігаються у держархіві області. Захід проходив у Будинку культури с. Старовірівка Нововодолазького району за участю представників керівництва району та сільради, учителів та учнів місцевих шкіл, працівників сільського музею та мешканців села Старовірівка.

7 грудня 2011 р. начальник відділу організації та координації Державного архіву Харківської області О.С. Гнезділо виступила з доповіддю «Людовик Юрійович Млотковський-видатний антрепренер, співак і актор» (з фондів Державного архіву Харківської області) на пленарному засіданні Міжнародного наукового симпозіуму «Видатні поляки Харківщини», який пройшов у Харківському національному університеті ім.В.Н. Каразіна за сприяння Генерального консульства Республіки Польща у м. Харків.

22 грудня 2011 р. держархів області взяв участь в урочистостях з нагоди Дня працівників архівних установ, що проходили в приміщенні Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна за участю провідних архівних установ Харківщини. У рамках круглого столу «Архівна спільнота Харкова» заступник директора держархіву області Л. М. Юдіна виступила з доповіддю: «Забезпечення збереженості документів: з досвіду організації та проведення», а начальник відділу організації та координації архівної справи О.С. Гнезділо з доповіддю: «Міжнародне співробітництво Державного архіву Харківської області».

Значна увага упродовж звітнього періоду приділялася підготовці та підвищенню кваліфікації державних службовців. У поточному році продовжували навчання в магістратурі Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (ХарРІ НАДУ) на вечірньому відділенні провідний архівіст Балишева К.О., на заочному – начальник відділу організації та координації архівної справи Гнезділо О.С. і головний спеціаліст Плисак В.А.

У лютому 2011 р. підвищили кваліфікацію та отримали відповідне посвідчення в ХарРІ НАДУ за програмою короткотермінового семінару «Європейська інтеграція в Україні» заступник директора держархіву області Л. М. Юдіна, у травні 2011 р. за програмою короткотермінового семінару «Здійснення державних закупівель» – начальник відділу Н. М. Харченко та головний спеціаліст Н. В. Скрипникова. Остання, як переможець I туру Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець», у червні 2011 р. підвищила кваліфікацію у ХарРІ НАДУ за програмою короткотермінового семінару «Актуальні проблеми державного управління».

2. Забезпечення збереженості та державний облік документів Національного архівного фонду

2.1 Питанням забезпечення збереженості документів НАФ у держархіві області упродовж 2011 р., як і в попередні роки, приділялася значна увага. Здійснено низку заходів, спрямованих на покращення їх фізичного стану.

Зокрема, у будівлі держархіву області по пр. Московський, 7 проведено дератизацію приміщень загальною площею 1 956, 6 м²; у будівлі по вул. Мירוносицька, 41 в робочій кімнаті, пристосованій під архівосховище, встановлено 8 стелажів протяжністю 64 пог.м. та додатково в архівосховищі № 1 встановлено 13 стелажів протяжністю 88, 9 пог.м. Загальна протяжність додатково встановленого стелажного обладнання становила 152,9 пог.м.

З метою недопущення втрат документів НАФ та посилення контролю за їх збереженням, відповідно до наказу директора держархіву області від 30 вересня 2010 р. № 76, відповідальні за архівосховищадотримуються вимог щодо опечатування архівосховищ і ключів від них: наприкінці робочого дня усі архівосховища та приміщення, в яких зберігаються тимчасово видані з архівосховищ документи, опечатуються. Ключі від них передаються на пост охорони, де опечатуються у колбі.

У робочий час архівосховища замикаються на ключ, ключі від них знаходяться у відповідального за архівосховище. Доступ до архівосховищ здійснюється згідно з інструкцією «Про порядок доступу до архівосховищ», затвердженою наказом директора держархіву області від 16 грудня 2009 р. №97, в якій зазначено, що доступ до архівосховищ мають відповідальний за архівосховище або особа, що у разі відсутності відповідального, виконує його функціональні обов'язки, начальник відділу забезпечення збереженості документів у супроводі відповідального за архівосховище. Інші особи допускаються до архівосховищ у виняткових випадках у супроводі відповідального за архівосховище тільки з дозволу директора архіву. Ведеться журнал запису відвідувань архівосховищ працівниками держархіву області і сторонніми особами.

Відповідно до наказу директора держархіву області від 30 вересня 2010 р. № 77 «Про заходи щодо посилення контролю за збереженістю документів держархіву області», 2011 р. щомісячно здійснювався контроль за дотриманням користувачами документами НАФ, в тому числі і працівниками держархіву області, вимог щодо порядку і термінів користування документами та режимів зберігання документів під час користування ними.

Забезпечення збереженості документів між іншим передбачає створення і дотримання оптимальних умов та режимів зберігання. Недотримання температурно-вологісного режиму в сховищах і особливо різкі коливання цих двох показників – основна причина виникнення осередків плісняви та інших мікроорганізмів, які ушкоджують документи. За рекомендацією Державного комітету архівів України, з метою своєчасного виявлення плісневих грибів і комах двічі на рік (на початку і наприкінці опалювального сезону) – у квітні і жовтні поточного року проводилося вибіркове візуальне обстеження документів та архівосховищ на біоураження. Під час обстеження переглянуто документи 28 фондів, які налічують 2965 справ. Фактів біоураження зазначених документів, а також архівосховищ, де вони зберігаються, не виявлено.

У приміщеннях сховищ проводяться санітарно-гігієнічні роботи: вологе прибирання стелажів, шаф та знепилювання картонажів, в'язок із документами. Відповідальними за архівосховища систематично здійснюється контроль за температурно-вологісним режимом зберігання документів (показники приладів фіксуються у спеціальному журналі) і протипожежного стану архівосховищ.

На виконання заходів Програми здійснення контролю за наявністю, станом і рухом документів НАФ та таких, що підлягають включенню до нього, на 2009-2019 роки, держархівом області у 2011 р. здійснено перевіряння наявності та фізичного стану частини фонду № 4 1-ої категорії (описи №№ 117-192) у кількості 69 019 справ, 22 фондів 2-ої категорії у кількості 27 961 справа та 76 фондів 3-ої категорії у кількості 27 186 справ. Взагалі перевірено наявність та фізичний стан 99 фондів загальною кількістю 124 166 од. зб. при запланованих 123 357 од. зб.

Аналіз фізичного стану документів НАФ та умов їх зберігання здійснюється під час перевіряння наявності справ і видавання справ з

архівосховища для користування. Дані заносяться до карток фізичного стану справ фондів.

Перевірено також наявність 9 704 описів справ радянського періоду.

За звітний період здійснено складну реставрацію 8 370 аркушів справ дорадянського періоду при запланованих 8 336 аркушах, відремонтовано 34 318 аркушів справ, 25,6 м² карт та 28 м² плакатів.

Тривали роботи з опрацювання та підшивки 1 737 од. зб. справ, описів, газет та бібліотечних книг.

З метою покращення умов зберігання документів щорічно передбачено роботи з їх картонування. 2011 р. закартоновано 3900 од. зб.

На виконання міжнародного цифрового договору, укладеного з Генеалогічним товариством штату Юта (США), тривали роботи зі створення цифрових копій документів на документи генеалогічного характеру, що зберігає держархів області. Упродовж звітного року виготовлено 73 227 цифрових копій документів (плановий показник виконаний стовідсотково). Крім того, виготовлено 5 042 цифрові копії на замовлення користувачів читального залу.

2.2. Протягом 2011 р. до держархіву області на державне зберігання надійшло 4 нових фонди, з них 1 фонд особового походження:

- Харківська міська виборча комісія Харківської області за 2010 рік;
- Харківське територіальне управління Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 1996 рік;

- Відділ з питань взаємодії з органами юстиції Харківської обласної державної адміністрації за 1997-2010 роки;

- Якушенко Дмитро Олександрович, ветеран Великої Вітчизняної війни, колишній командир диверсійного відділення особового партизанського об'єднання «Тринадцять» в Мигильовській області за 1926-2009 роки.

Крім того, надійшло 4 частини фондів, у тому числі 1 частина фонду особового походження:

- Державний архів Харківської області за 2007-2009 роки;
- Харківська обласна виборча комісія за 2011 рік;
- Прокуратура Харківської області за 1992-1999, 2001 роки;
- Божко Юрій Григорович, доктор архітектури, професор, член-кореспондент Української академії архітектури за 1953-2011 роки.

Всього упродовж 2011 р. від установ, підприємств, організацій та приватних осіб надійшло 462 од. зб., у т.ч. 344 од. зб. управлінської документації, 34 – з особового складу та 84 – особового походження.

Крім того, до держархіву області надійшли документи зі спеціальними носіями, а саме:

- фонові документи – 10 од.обл./10 од.зб. за 2008-2010 роки;
- фотодокументи – 59 од.зб. за 1984 рік;
- кінодокументи – 102 од.обл./107 од.зб. за 1961-1986 роки;
- відеодокументи – 22 од.обл./10 од.зб. за 2007, 2010 роки.

2.3. Протягом 2011 р. документів історико-культурної спадщини, що знаходяться за кордоном, та документів іноземного походження, що стосують сїаїсторїї України, в держархівї області не виявлено.

3. Створення та розвиток науково-довїдкового апарату до документів Національного архївного фонду.

3.1. Упродовж 2011 р.здїйснено вдосконалення та перероблення 1 369 од. зб. управлїнської документації фонду Р-872, Харківська губернська прокуратура за 1922-1924 роки.

Тематичну розробку пройшли 4 фонди, що становить 195од.зб.: 2 управлїнські фонди (Р-4925, Виконавчий комїтет Вовчанської районної ради депутатів трудящих за 1943-1966 роки: та Р-3607, Виконавчий комїтет Дворїчанської районної ради депутатів трудящих за 1943-1952 роки. Подокументно розроблено 111 справ протоколів засїдань сесїй районних рад і протоколів засїдань районних виконавчих комїтетів та складено 1 147 каталожних карток; 2 фонди особового походження: Р-6536, Якушков Дмитро Олександрович, ветеран Великої Вїтчизняної вїйни, колишній командир диверсїйного вїддїлення Особового партизанського об'єднання «Тринадцять» в Мигильовській області за 1926-2009 роки та Р-6544, Божко Юрїй Григорович, доктор архїтектури, професор, член-кореспондент Української академїї архїтектури за 1953-2011 роки. Подокументно розроблено 84 справи та складено 84 каталожні картки.

Проведена каталогїзація фото-, фоно-, кїно- та вїдеодокументів. Складено 65 карток на фотодокументи, 10 карток на фонодокументи, 102 картки на кїнодокументи, 22 картки на вїдеодокументи.

Усї каталожні картки індєксованї та вклученї до вїдповїдних каталогів.

Проведена робота щодо вдосконалення систематичного каталогу. Уточнено анотації, внесено змїни та доповнення на 1 520 тематичних картках.

3.2. За програмою «Архївні зїбрання України» та на виконання планового завдання з пїдготовки до видання анотованого реєстру описів дорадянського перїоду, за звітний перїод переглянуто 192 описи та анотовано 144 927 заголовків справ.

На виконання наказу Держкомархїву України вїд 6 лютого 2008 р. № 17 «Про створення зведеної бази даних «Український мартиролог XX ст.» продовжувалася робота зї складання та наповнення бази даних, до якої протягом 2011 р.внесено 6 317 прїзвищ репресованих громадян м. Харкова і Харківської губернії при запланованих на 2011 рїк 6 750 прїзвищ.Невиконання планового показника спричинено тимчасовим призупиненням роботи над архївно-пошуковим проектом «Український мартиролог XX ст.» на виконання листа Державної архївної служби України вїд 02.11.2011 р. № 1192/06.

3.3. У держархіві області не впроваджено автоматизовані інформаційно-пошукові системи.

4. Формування Національного архівного фонду. Експертиза цінності документів. Організація зберігання документів НАФ в архівних підрозділах підприємств, установ і організацій.

4.1. За звітний період проведено 12 засідань експертно-перевірної комісії держархіву області, на яких погоджено 15 положень про архівні підрозділи, 13 положень про експертні комісії, 25 інструкцій з діловодства, 303 номенклатури справ підприємств, установ і організацій-джерел комплектування архівів та 22 номенклатури справ інших підприємств і організацій.

4.2. Здійснювався контроль за діяльністю архівних підрозділів (архівів) установ, організацій та підприємств списку № 1 – юридичних осіб-джерел формування НАФ, які передають документи на постійне зберігання до держархіву області, у ході якого проведено 41 комплексну, 62 тематичних перевірки стану збереження документів НАФ та 4 контрольних перевіряння роботи архівних підрозділів та служб діловодства.

Водночас, на виконання Графіку вивчення роботи структурних підрозділів обласної державної адміністрації, апаратів районних державних адміністрацій та перевірок виконання виконавчими органами міських рад міст обласного значення делегованих повноважень органів виконавчої влади, затвердженого головою Харківської обласної державної адміністрації від 02.03.2011 № 01-28/1532, упродовж 2011 р. здійснено 21 перевірку стану роботи архіву, експертної комісії та стану забезпечення збереженості документів управлінь, служб та відділів обласної державної адміністрації.

4.3. З метою підвищення кваліфікації відповідальних за архів та діловодство в установах, на підприємствах та в організаціях 17 березня 2011 р., на запрошення Харківського міського управління юстиції, проведено семінарські заняття з підвищення кваліфікації для 10 працівників, відповідальних за архів районних відділів державних виконавчих служб. На заняттях обговорювалися питання щодо основних вимог при складанні описів справ та історичних довідок до фондів.

8 квітня 2011 р. для завідувачів архівом, відповідальних за архів установ, підприємств та організацій списку № 1 проведено семінар із питань забезпечення збереженості документів НАФ, у якому взяли участь 13 осіб.

З 11 по 19 квітня 2011 р. та з 10 по 18 жовтня 2011 р. проведено семінари з підвищення кваліфікації працівників діловодних, архівних та експертних служб підприємств, установ і організацій, у яких взяли участь 21 особа.

З 27 по 29 вересня 2011р. держархів області взяв участь у короткотерміновому семінарі з підвищення кваліфікації спеціалістів державних архівів областей України з питань організації роботи з НТД.

5. Використання документів Національного архівного фонду.

5.1. Досить активно упродовж звітнього року у держархіві області тривала робота з популяризації архівних документів. Підготовлено 35 переліків документів.

Зокрема, відповідно до наказів та доручень Держкомархіву України підготовлені та надіслані на його адресу такі переліки документів:

- про події на Харківщині 24 серпня 1991 року;
- ті, що висвітлюють реакцію українського суспільства на прийняття 28 червня 1996 року Конституції України;
- Харків – столиця України;
- про становлення та розвиток місцевого самоврядування в Харківській губернії;
- Війна та її відбиток у свідомості і долі її учасників;
- про кількість евакуйованого населення, найбільших підприємств, установ, створення та роботу колгоспів на звільненій території.

Підготовлено також переліки документів з історії Кінного ринку м. Харків для ТОВ «Кінний ринок» та з історії розвитку пивоварної і чавуноливарної промисловості у м. Харків для Торгового дому «Золота миля».

Досить активно тривала робота з підготовки та проведення виставок архівних документів та друкованих видань.

Зокрема, за документами держархіву області підготовлено 8 виставок із наступної тематики:

- Харківський університет у роки Великої Вітчизняної війни;
- Латиші на Харківщині;
- 10 березня – 150 років з дня смерті Т. Г. Шевченка;
- Життя, присвячене освіті (до 170-річчя від дня народження Алчевської Христини Данилівни, педагога, громадського діяча);
- Репресоване духовенство (до Дня Пам'яті жертв політичних репресій);
- Харківщина: перші місяці війни (до 70-річчя від початку Великої Вітчизняної війни);
- Народні визволителі (до Дня партизанської слави),
- Документи свідчать: Голодомор 1932-1933 рр. у м. Харків, столиці УСРР.

За друкованими та періодичними виданнями держархіву області підготовлено та проведено 4 виставки наступної тематики:

- Конституція – основний закон України (до 15-ої річниці Конституції України);
- Дню Державного Прапора України і 20-ї річниці незалежності України присвячується (до Дня Незалежності України);
- 23 Серпня – день визволення міста Харків;
- Шлях до Великої Перемоги (до відзначення 67-ї річниці визволення України від фашистських загарбників).

З використанням документів архівів України, надісланих Держкомархівом України в електронному вигляді, та частково, документів держархіву області підготовлено та проведено 6 виставок за наступною тематикою:

- 22 січня – День Соборності України;
- 29 січня – День вшанування пам'яті юнаків, які героїчно загинули у бою під Крутами;
- 25-й річниці Чорнобильської катастрофи – присвячується;
- До Дня Європейського тижня місцевої демократії;
- До Дня відзначення 60-річчя Української Ради Миру;
- До 20-ї річниці Всеукраїнського референдуму проголошення незалежності України.

Крім того, до заходів із відзначення Дня працівників архівних установ, що проходили в Музеї Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, держархівом області спільно з ЦДНТА України та історичним факультетом Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна підготовлено та презентовано виставку архівних документів «Увага! Показує Харків».

2011 р. на власному веб-сайті держархіву області розміщено 7 on-line виставок:

- Харківський університет у роки Великої Вітчизняної війни;
- Життя, присвячене освіті (до 170-річчя від дня народження Алчевської Христини Данилівни, педагога, громадського діяча);
- Кризь вогняні роки (до 66-ої річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.);
- Народні визволителі (до Дня партизанської слави);
- Документи свідчать: Голодомор 1932-1933 рр. на Харківщині;
- анонс-версія виставки «Наука і мистецтво – польоту два крила», присвячена архітектору Ю.Г. Божку;
- Наука і мистецтво – польоту 2 крила (до 80-річчя від дня народження архітектора Божка Юрія Григоровича).

За звітній період держархівом області підготовлено та опубліковано на шпальтах місцевих періодичних видань 14 публікацій:

- Кожедуб Ю.А. Архів з точки зору вічності. До 130-річчя Держархіву області // газета «Главное». – 2011. – 15 січн.– № 1;
- Юдіна Л. М. Архів: якщо знати як, можна знайти все // газета «Слобідський край». – 2011. – 22 бер.– № 35;
- Юдіна Л.М.Харьковский колегиум: начало (до 285-річчя заснування Харківського колегіуму) // газета «Время». – 2011.– 24 бер.
- Юдіна Л. М. Лист із фронту//газета «Слобідський край». – 2011. – 12квіт.– № 44;
- Кожедуб Ю.А. Педагог і громадянин (до 170-річниці від дня народження видатного та громадського діяча Х. Д. Алчевської)//газета «Главное». – 2011. – 29квіт.– № 17;
- Макарова М. Н. Из истории Николаевской церкви с. Григоровка Харьковского района Харьковской области (по документам Государственного

архива Харьковской области)//Духовно-историческая газета «Русь Трехдневная».
– 2011. – 20 авг. – № 7 (41).

- Чернявская Т. В. Земельный вопрос 150 лет назад//Харьковские известия. – 2011. – 1 сент. – № 103.

- Юдина Л. Н. Они освобождали Харьков (воспоминания воинов-освободителей, хранящиеся в Государственном архиве Харьковской области // Харьковские известия. –2011. – 15 сент. – № 109.

- Плисак В. А. 3 історії боротьби Барвінківського партизанського загону//Вісті Барвінківщини. – 2011. – 23 вер. – № 109.

-Ельксніт М. І. Допоможіть розшукати родичів загиблого солдата//газета «Голос Лозівщини». –2011. – 8 лист. – № 128;

-Кожедуб Ю.А. Мури з подихом сторіч (архівні дослідження історії Покровського собору) // газета «Главное». –2011. – 1 жовт.– № 39

-Кожедуб Ю. А.Баби Яри Харківщини//газета «Дайджест». –2011. – 8 лист. – № 11.

Крім того, спеціалістами держархіву області підготовлено 5 статей, які розміщено на сторінках науково-практичного журналу «Архіви України» та 7 статей, опублікованих у власному науково-інформаційному віснику «Харківський архівіст», 2011 р.

Продовжувалася співпраця з теле- та радіокомпаніями.

У квітні поточного року директор держархіву області Л. М. Момот надала інтерв'ю журналістам Медіа групи «Об'єктив» (про сучасне становище архіву) та журналістам передачі «Харківські новини» телеканалу «АТБК» (про підсумки виконання обласної Програми підтримки розвитку архівної справи в Харківській області на 2007-2010 рр. та Програми підтримки розвитку архівної справи в Харківській області на 2007-2010 рр.).

27 липня 2011 р. Л. М. Момот надала інтерв'ю журналістам Харківського обласного радіо, у якому відповіла на питання журналістів щодо розробки Програми забезпечення збереженості документів НАФ у держархіві області та в місцевих державних установах Харківській області на 2012-2015 роки. Інтерв'ю вийшло в ефір у радіопередачі «Новини».

3 вересня 2011 р. начальник відділу інформації та використання документів Т. В. Чернявська надавала коментарі до документів держархіву області про відомого українського гірнозаводчика, банкіра, промисловця, мецената Алчевського Олексія Кириловича при підготовці сюжету для передачі телевізійного каналу ОТБ «Культурний пласт».

На інтернет-сайті «Правове поле – вісник державних установ Харківської області» 6 жовтня 2011 р. опубліковано інтерв'ю з директором держархіву області Л.М.Момот «Архив хранит ещё много тайн»(про роботу Державного архіву Харківської області, склад документів, що зберігаються в його фондах, повсякденну працю архівістів).

На місцевому телеканалі ОТБ 26 листопада 2011 р. у передачі «Новини»пройшов сюжет про Голодомор 1932-1933 рр. на Харківщині за документами держархіву області за участю начальника відділу кадрової роботи та ділового забезпечення Н. М. Харченко.

3 грудня 2011 р. начальник відділу інформації та використання документів М. І. Ельксніт надавала коментарі до документів держархів у області про відношення суспільства до інвалідів, про інвалідні товариства при підготовці сюжету для передачі телевізійного каналу ОТБ «Культурний пласт».

22 грудня 2011 р. на місцевому телеканалі ОТБ в передачі «Новини» вийшов в ефір сюжет з інтерв'ю директора держархів у області Л. М. Момот до Дня працівників архівних установ.

22 грудня 2011 р. на телеканалі «Сімон» в передачі «Об'єктив-новини» вийшов сюжет про виставку архівних документів «До 60-річчя створення Харківського телебачення», що відбулася в Музеї історії Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. Коментарі до документів, представлених на виставці, надала начальник відділу організації та координації архівної справи О. С. Гнезділо.

26 грудня 2011 р. на Харківському обласному радіопрозовчав виступ начальника відділу організації та координації архівної справи О. С. Гнезділо про 60-річчя з дня створення телебачення у м. Харків.

28 грудня 2011 р. у програмі ОТБ «Ранковий максимум» директор держархіву області Л. М. Момот надала інтерв'ю журналістам телебачення про підсумки роботи держархіву області у 2011 р. та пріоритети на наступні роки.

5.2. Упродовж звітного року у держархіві області проведено 12 оглядових екскурсій для 304 студентів: 1 екскурсія для студентів 3-го курсу (3 групи) Харківського регіонального інституту Національної академії державного управління при Президентові України, 1 – для студентів 3 курсу Харківського училища культури за спеціальністю «Діловодство», 1 – для студентів 2-го курсу Харківського національного аерокосмічного університету ім.М.Є. Жуковського, 2 – для студентів 2 курсу історичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна, 5 – для студентів 3-го курсу історичного факультету та факультету української мови та літератури Харківського Національного педагогічного університету ім.Г.С.Сковороди, 1 – для студентів кафедри театрознавства Харківського державного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського, 1 – для студентів 3 курсу за спеціальністю «Діловодство» Харківського училища культури.

Тривали виробничі практики: проведено 2 виробничі практики для студентів 1-го курсу Харківського національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського, у яких взяли участь 24 студенти.

Проведено 6 одноденних практичних занять для 86 слухачів і студентів 2-х ВНЗів:

- одне – для студентів 4 курсу історичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна за темою: «Археографічна діяльність та публікації Державного архіву Харківської області»;

- п'ять – для студентів факультету підвищення кваліфікації державних службовців на посади заступників голів районних державних адміністрацій та кадрового резерву, а також факультету магістерської підготовки Харківського

регіонального інституту Національної академії державного управління при Президентові України.

Також проведено 2 читацькі конференції: «Харківщина за часів Великої Вітчизняної війни» (до 70-річчя початку Великої Вітчизняної війни) та «З історії християнства Слобожанщини».

5.3. Найцікавіша тематика досліджень користувачів, які працювали у читальних залах держархіву області упродовж 2011 р., була такою:

- Художня культура Харкова за часів першої столиці (1917-1934 рр.);
- МитніструктурирадянськоїУкраїни у 1917-1939 рр.;
- Проблеми формування професійного інтересу у студентів вищих технічних навчальних закладів України;
- Історія міського транспорту м. Харкова ХХ ст.;
- Діяльність поліції Російської імперії з правової охорони державних фінансів на українських землях (кін. ХVІІІ – поч. ХХ ст.);
- Становлення та розвиток телебачення;
- Правова освіта у загальноосвітніх школах України (1945-1991 рр.);
- Історія архітектурного комплексу площа Свободи в 1924-1960 рр.;
- Чиновництво місцевих державних установ на українських землях у кін. ХVІІІ - у І пол. ХІХ ст.;
- Харківська поліція у боротьбі із загально кримінальною злочинністю у 1920-ті рр.;
- Бурсацький спуск (1850-2011 рр.);
- Біографія Героя Радянського Союзу Сипало І.М. (1922-2002 рр.);
- Правові засади діяльності поліції у сфері реалізації міграційної політики Російської імперії в Україні в ХІХ – ХХ ст.

У читальних залах держархіву області у 2011 р. працювали і іноземні користувачі (15 осіб):

1. Багдеріна Юлія Юріївна, РФ, м. Уфа, Уфімський науковий центр, тема: «Переселення українців в Уфімську губернію в кінці ХІХ- початок ХХ ст.»;
2. Баркусский Ілля Володимирович, РФ, м. Москва, заступник декана філологічного факультету ГКА ім. Маймоніда, тема: «Соціально-економічне становище євреїв Катеринославської губернії кінець ХІХ– початок ХХ ст.»;
3. Бертелсен Ольга Робертівна, США, штат Пенсільванія, Блумберський університет, тема: «Партійні «чистки» в Україні в період 1928-1932 рр.»; мета– написання дисертації;
4. Боевєць Людмила Борисівна, РФ, м. Курськ, аспірант Курського державного університету, тема: «Розвиток скотарства у ІІ-й половині ХІХ ст.»;
5. Боевєць Микола Борисович, РФ, м. Курськ, тема: «Конярствочорноземної зони Росії (1840-1915 рр.)»;
6. Грибовський Микола Вікторович, РФ, Томськ, Томський державний університет, тема: «Професорсько-викладацький корпус дореволюційних російських університетів 1884-1917 рр.»;
7. Клюбінськи Андрей, Польща, Варшавський університет, тема: «Польсько-українські наукові зв'язки в ІІ половині ХІХ ст.»;

8. Левін Зеєв Маркович, Ізраїль, Єврейський університет Єрусалима, тема: «Евакуація населення в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр.»;
9. Мазуркін Олександр Юрійович, РФ, м. Москва, тема: «Вивчення власного родоводу в м. Харків за 1840-1920 рр.»;
10. Петрукович Ігор Валерійович, РФ, м. С-Петербург, тема: «Історія родин Жарових та Олександрових»;
11. СерджентЛинн, США, Фуллертон, університет ім. Каліфорнія, тема: «Культура та просвітництво в м. Харків та Харківської області: будинки та позашкільна освіта (1881-1921 рр.)»;
12. Уестрейт Майкл, Індіана, США, докторант університету Нотр Дам, тема: «Під падаючою червоною зіркою: життя військовослужбовців та їх сімей (1960-ті до наших днів)», мета – написання дисертації;
13. Федоренко Сергій Васильович, Латвія, м. Рига, тема: Вивчення власного родоводу по Ізюмському повіту за 1765-1880 рр.»;
14. Янсон Марія Ігорівна, РФ, м. Москва, тема: «Ознайомлення з архівно-кримінальною справою діда Янсона К.М.»;
15. Янсон Ольга Ігорівна, Нідерланди, Наймеген, «Ознайомлення з архівно-кримінальною справою діда Янсона К.М.».

5.4.У 2011 р. у читальних залах держархіву області працювало 433 дослідники, які відвідали їх 3 884 рази.

Для роботи у читальних залах архіву користувачам видано 9 114 справ.

5.5.Упродовж звітнього періоду держархівом області підготовлено 6 видань, з яких 1 – позапланово.

З друку вийшло 5 видань, серед яких:

- 1) збірник документів: «Ревизские сказкигосударственных крестьян слободы Белка Ахтырскогоуезда. 1850 год» – спільне видання Державного архіву Харківської області та Харківського приватного музею міської садиби;
- 2) збірник документів: «Латыши на Харьковщине» – спільне видання Державного архіву Харківської області, Центру краєзнавства Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна та Академічної бібліотеки Латвійського університету;
- 3) періодичне науково-інформаційне видання «Харківський архівіст» за 2010 рік. Випуск 2;
- 4) періодичне науково-інформаційне видання «Харківський архівіст» за 2011 рік. (1 випуск на рік);
- 5) довідкове видання «Харьков: справочник по названиям: 7000 улиц, площадей, скверов, районов...»– спільне видання Державного архіву Харківської області, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка та Центру краєзнавства при Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна (підготовлено позапланово).

Підготовлено до друку довідково-інформаційне видання «Архівні відділи райдержадміністрацій та міськрад Харківської області. Довідник» – рукопис

(схвалений НМР держархіву області, протокол від 29.12.2011 р. № 6).

Тривали роботи з підготовки видання «Історія архівного будівництва на Харківщині» (планується завершити у 2012 р.) та Анотованого реєстру описів Державного архіву Харківської області (планується завершити у 2014 р.).

5.6. РСО держархіву області 2011 р. переглянуто 1 011 матеріальних носіїв інформації, з яких розсекречено 1 006, про що складено відповідні акти.

5.7. Зверненням громадян, які потребують соціального захисту, приділяється особлива увага. В держархіві області запроваджена комп'ютерна реєстрація усіх звернень, що надходять. Це сприяє оперативному їх пошуку та одержанню даних про виконання. При реєстрації звернень спеціаліст держархіву області проставляє відмітку «контроль» та передає звернення начальникові відділу інформації та використання документів, у якого виконання звернення, що надійшло, перебуває під особистим контролем. Усі запити, що надійшли, виконуються в установлені законом терміни.

Спеціалісти держархіву області продовжують роботу з тематичної розробки фондів, у тому числі і тих, що містять інформацію про політичних в'язнів та репресованих. Створена електронна база даних на архівно-слідчі справи репресованих громадян м. Харків та Харківської області, складена іменна картотека на карні справи репресованих громадян м. Харків та Харківської області (1924-1991 рр.).

Для прийому громадян в архіві установлені прийомні дні, коли громадяни можуть безпосередньо подати заяву або отримати кваліфіковану консультацію. Консультації надаються і в телефонному режимі. У громадян похилого віку, інвалідів, тих хто приїхав здалека, консультації надаються та приймаються заяви і поза прийомні дні. У разі необхідності громадяни можуть звернутися до начальника відділу, заступників директора, директора держархіву області.

У держархіві області оновлено графік особистого прийому громадян керівництвом архіву, який затверджено наказом директора держархіву області від 11.11.2011 № 83.

Приміщення для проведення особистого прийому громадян, яке знаходиться в будинку по пр. Московському, 7, обладнано належним чином.

У вестибюлях приміщення на стендах розміщена інформація для відвідувачів: про час роботи архіву, стола довідок, платні послуги, графік і часи особистого прийому громадян керівництвом архіву, зразки оформлення заяв, строки виконання звернень громадян, акти законодавства, адреси архівних установ, організацій, до яких необхідно звертатися з того чи іншого питання, тощо.

На власному веб-сайті держархіву області розміщена наступна інформація: адреси архівних установ та організацій, до яких необхідно звернутися з того чи іншого питання, зразки заяв, строки виконання звернень громадян, інформація про надання безкоштовних послуг, Ціни на роботи

(послуги), що виконуються Держархівом Харківської області на договірних засадах, та ін.

У рубриці «Зворотній зв'язок» розміщено спеціальну форму для замовлення, завдяки якій кожен відвідувач веб-сайту має можливість звернутися до держархіву області не лише електронною поштою, а й через його власний сайт.

У рубриці «Звернення громадян» розміщено відомості про місцезнаходження документів ліквідованих та реорганізованих підприємств, установ і організацій, документи з особового складу яких перебувають на зберіганні у правонаступників та інших установах. Відомості постійно поповнюються новими даними.

Телефон стола довідок Держархіву Харківської області є у міському бюро довідок м. Харків та у друкованому виданні «Харків. Золоті сторінки».

Держархів області взаємодіє із засобами масової інформації. З метою ознайомлення громадськості з роботою держархіву області зі зверненнями громадян, на сторінках місцевих газет періодично публікуються статті співробітників архіву, в яких висвітлюються актуальні питання. У 2011 році спеціалістами держархіву області підготовлено наступні статті: «Архів: якщо знати як, можна знайти все» (опублікована в газеті «Слобідський край» від 22 березня 2011 року № 35) та «Як розшукати документи ліквідованої організації чи підприємства за допомогою сайту обласного держархіву» (опублікована в газеті «Слобідський край» від 8 жовтня 2011 року № 121).

З січня 2009 р. застосовується класифікатор звернень громадян, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року.

5.8. Протягом 2011 р. до Держархіву Харківської області надійшло 596 запитів щодо підтвердження трудового стажу для призначення пенсій на пільгових умовах або за вислугу років.

5.9. 2011 р. держархів області не укладав міжнародних договорів про співробітництво з архівними установами та іншими організаціями іноземних держав.

5.10. Упродовж 2011 р. у держархіві області тривали роботи з виконання зобов'язань за Міжнародним цифровим договором про виконання робіт зі створення цифрових копій документів на документи генеалогічного характеру, що зберігає держархів області, укладеним 2006 р. з Генеалогічним товариством штату Юта (США).

За звітний період виготовлено 73 227 цифрових копій документів із 44 справ до радянського періоду. Паралельно при підготовці цифрових копій документів для іноземних партнерів створювався фонд користування на ці документи, який використовується дослідниками у читальному залі держархіву області шляхом перегляду цифрової копії документу на обладнаному комп'ютері.

У рамках дії угоди про співпрацю між Держархівом Харківської області та державною агенцією «Латвійська Академічна бібліотека», Латвія (2010 р. Її назву змінено на Академічну бібліотеку Латвійського університету), підписаної 31 липня 2009 р., у червні поточного року вийшов із друку збірник архівних документів та матеріалів «Латыши на Харьковщине».

Видання є результатом співпраці Державного архіву Харківської області, Центру краєзнавства Харківського національного університету ім.В.Н. Каразіна та Академічної бібліотеки Латвійського університету. Збірник містить документи і фотоматеріали середини ХІХ – 80-х років ХХ ст., які стосуються латишів, що волею долі опинилися на території Харківщини. Ці документи зберігаються у фондах Державного архіву Харківської області і переважна їх більшість публікується вперше.

5.11. 2011 р. представники держархіву області не відбували у службові відрядження за кордон, не проводили міжнародні зустрічі, переговори та не брали участі у міжнародних конференціях, семінарах та інших заходах у рамках міжнародного співробітництва.

5.12. Упродовж 2011 р. держархів області активно співпрацював зі ЗМІ.

На сторінках місцевих газет опубліковано 14 статей за архівними документами, надано 2 інтерв'ю, опубліковані на сторінках періодичної преси та інтернет-сайті; взято участь у 2-х радіо- та 8-ми телепередачах, у конференціях, круглих столах, організованих зовні та читацьких конференціях, організованих держархівом області.

Здійснений моніторинг повідомлень про діяльність Держархіву Харківської області показав, що її висвітлено у 52-х засобах масової інформації: теле- та радіопередачах, мережі Інтернет, публікаціях у ЗМІ.

5.13. Відповідно до Цін на роботи (послуги), що виконуються Державним архівом Харківської області на договірних засадах, затверджених наказом директора держархіву області 14 липня 2009 р. № 53 та зареєстрованих у Головному управлінні юстиції у Харківській області 27 липня 2009 р. № 32/1062, на платній основі виконуються такі запити:

- генеалогічного характеру;
- про встановлення (підтвердження) окремих фактів, подій, відомостей;
- про встановлення (підтвердження) майнових прав.

Протягом 2011 р. держархівом області виконано 547 платних запитів.

5.14. За звітній період до держархіву області надходили запити соціально-правового характеру різноманітної тематики: про підтвердження трудового стажу та розміру заробітної плати, майнових прав на землю та нерухоме майно, про вивезення до Німеччини, проживання на окупованій території, обрання депутатами, розкуркулення, про репресивні заходи стосовно громадян,

навчання, про підтвердження дат народження, одруження, смерті, фактографічні, про наявність документів тощо.

Переважну частину запитів (78 %) склали запити про підтвердження майнових прав на землю та нерухоме майно, підтвердження трудового стажу та розміру заробітної плати.

На 2012 рік прогнозується збільшення запитів про підтвердження дат народження, одруження, смерті, особливо запитів генеалогічного характеру.

Прогнозується зменшення запитів про вивезення до Німеччини, розкуркулення, проживання на окупованій території, про участь у відбудовчих роботах у роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років, про роботу та заробітну плату.

5.15. 2011 р. у читальному залі держархіву області за генеалогічною тематикою працювало 42 дослідника, серед яких вітчизняні (м. Харків та Харківська область, м. Дніпропетровськ та м. Суми) та іноземні (міста Москва, Санкт-Петербург та Рига).

У 2006 році головним спеціалістом відділу інформації та використання документів складені методичні рекомендації щодо виконання генеалогічних запитів за джерелами Державного архіву Харківської області. Ці рекомендації використовуються як співробітниками архіву, так і дослідниками, які працюють у його читальному залі.

Держархів області з питань генеалогічного характеру плідно співпрацює з Фондом підтримки інформаційних проєктів «Алгоніка»(м. Суми) та Харківським приватним музеєм міської садиби.

Директор архіву

Л.М. Момот